

ח' באייר תשע"ט
13 במאי 2019
תיק מסי 78070

פסק דין

בעניין שבין: עמותה א'
לבין: חברת נופש
- התובעת -
- הנתבעת -

א. תמצית העובדות

עמותה א' (להלן "התובעת"), בראשות ל', מפעילה פרויקט של מדרשה (להלן "המדרשה"), אותה מנהל מר ד' (להלן "מנהל המדרשה"). המדרשה מספקת סיורים והדרכות לציבור הרחב. ש' הינו בעליה של חברת נופש (להלן "הנתבעת"), שנותנת שירותי נופש לציבור הרחב.

בין השנים תשע"ה – תשע"ז (2015-2017) התנהלו קשרי עבודה בין הצדדים במסגרתם סיפקה המדרשה מדריכים והדרכות לקבוצות נופשים של הנתבעת. קשרי העבודה התבצעו באופן בו מנהל הנתבעת מזמין מהמדרשה סיורים למועד מסוים; המדרשה שולחת לו דרישת תשלום ומספקת לו מדריכים למועד שנקבע. לאחר מכן מנהל הנתבעת משלם, והמדרשה שולחת לו קבלה. התביעה הנוכחית מתייחסת ל-3 דרישות תשלום על כ-14 סיורים, שהתבצעו ע"י מדריכי המדרשה ללקוחות הנתבעת, בתקופה שבין פברואר 2016 למאי 2017. יודגש, כי אין מחלוקת בין הצדדים לגבי עצם קיום הסיורים אלא רק בנוגע לתשלום עבורם. לטענת התובעת מגיע לה עבור הסיורים תשלום מלא, ואילו לטענת הנתבעת לא מגיע לתובעת תשלום כלל מסיבות שיפורטו בהמשך.

ב. תמצית טענות התובעת

הנתבעת לא שילמה כלל על הסיורים הנ"ל. עלות הסיורים היא לפי חשבון של 850-900 ₪ לסיור רגיל, שה"כ 12,450 ₪ כפי שמפורט בדרישות התשלום. בנוסף היא תובעת 4,300 ₪ הוצאות משפט, ובכלל זה שעות הכנת החומר והמידע, שעות הדיונים והוצאות נסיעה. סך סכום התביעה הוא 16,750 ₪.

ג. תמצית טענות הנתבעת

הנתבעת אינה חייבת מאומה לתובעת ממספר סיבות:

1. לטענתה, תשלום צריך להתבצע לפי חשבון יומי ולא לפי חשבון של מספר הסיורים. לכן, אם ביום אחד נערכים שני סיורים עוקבים אחד אחר השני - בין אם הם נעשים ע"י מדריך אחד

- ובין אם ע"י שני מדריכים שונים - התשלום עבורם צריך להיות בדומה לתשלום עבור סיוור אחד. ממילא יש לקזז מדרישות התשלום הנ"ל את הסכום שנדרש עבור סיוורים עוקבים, וכן מוטל על התובעת להחזיר לנתבעת את הכסף ששילמה לה במשך השנים על סיוורים עוקבים. לדברי מנהל הנתבעת, עד הגשת כתב הדין הוא לא בדק את דרישות התשלום והקבלות שקיבל מהמדרשה (שנוהלו ע"י אנשי המשרד שלו) ולתומו חשב שהתובעת גובה ממנו תשלום לפי חשבון יומי ולא לפי חשבון של מספר סיוורים. הנתבעת צרפה מסמך רשמי מיו"ר אגודת מורי הדרך בישראל לפיו התשלום למדריכי האגודה הוא לפי חשבון יומי.
- במשך השנים הנתבעת שילבה את הלוגו והפרטים של המדרשה בפרסומים אודות חברת הנופש בעיתונים ובעלוני השונים, בלמעלה מ-20 אלף ש, ולא גבתה מהתובעת כל תשלום.
  - המחיר שהתובעת והמדרשה גובות עבור הדרכה הוא מופקע, ומנהל הנתבעת לא היה ער לכך עד שהתחיל לבדוק את דרישות התשלום והקבלות בעקבות הגשת התביעה לבית הדין.
  - אחת מדרישות התשלום של המדרשה (דרישה מספר 844) שולמה כבר.

ד. תגובת התובעת

- התשלום נקבע לפי מספר סיוורים ולא לפי יום. במידה ומתקיימים שני סיוורים עוקבים באותו יום – בין אם הם מתבצעים ע"י שני מדריכים שונים ובין אם ע"י אותו מדריך – גובים תשלום עבור שני סיוורים. באופן זה התבצע התשלום של הנתבעת למדרשה ולתובעת במשך כל השנים, וכך הם מתנהלים גם מול קבוצות וארגונים אחרים. לטענתה, המסמך שהנתבעת צרפה מיו"ר אגודת מורי הדרך בישראל לא רלוונטי, כי מדובר באגודה פרטית והם לא חברים בה ולא מחויבים אליה. בנוסף, הם צירפו אישור רשמי מיועץ טיולים מארגון "בשביל ישראל" כי דבר זה תלוי בהסכם שנקבע בין הצדדים.
- התובעת והמדרשה סיכמו עם הנתבעת בראשית הדרך שכל גוף מפרסם כרצונו ועל חשבונו למרות שמשלב את הלוגו והפרטים של הגוף השני, כי זה מועיל לו עצמו. בנוסף, גם התובעת והמדרשה שילבו בפרסומים שלהם את הלוגו והפרטים של הנתבעת ולא גבו ממנה תשלום על כך.
- המחיר שהתובעת והמדרשה גובים לסיוור (900-850 ש"ח) הוא סביר, וכך הנתבעת שילמה במשך השנים.
- דרישת התשלום מספר 844 לא שולמה אלא נפלה בה טעות סופר, ונכתב בטעות שהתקבל תשלום. אך כפי שניכר במסמכים נוספים ובמסמך עצמו מדובר בדרישת תשלום ולא בקבלה.

דין

ה. ההיבט העובדתי

- כאמור, אין מחלוקת בין הצדדים על עצם קיום הסיוורים הנ"ל, והתובעת אף הציגה הצהרות של המדריכים על קיום הסיוורים. מהמסמכים השונים שהוצגו, ובכלל זה דרישות תשלום

- וקבלות על תשלום מהשנים האחרונות, עולה במפורש שהתובעת נהגה לדרוש תשלום לפי מספר סיורים ולא לפי חשבון יומי, ואף הנתבעת נהגה לשלם לה באופן זה. בנוסף, על פי המסמך מארגון הטיולים עולה שנושא זה אינו מוגדר וקבוע בחברה בישראל, אלא הוא נתון לסיכום בין הצדדים והדבר משתנה מארגון לארגון.
2. לגבי נושא הפרסום – אין חוזה כתוב בין הצדדים. הן הנתבעת והן התובעת הציגו עלונים ועיתונים שונים בהם מופיעים פרסומים שלהם המשלבים את הלוגו והפרטים של הגוף השני.
3. לגבי המחיר של סיור – הנתבעת נהגה לשלם מחיר זה לתובעת במשך השנים. נראה כי אין "שער מוחלט" בשוק למחיר עבור הדרכה.
4. לגבי דרישת תשלום 844 - מבדיקת המסמכים השונים עולה, כי דרישת תשלום 844 לא שולמה אלא רק נפלה בה טעות סופר.

1. ההיבט ההלכתי

לעניין כל הסיורים המפורטים ב-3 דרישות התשלום, ניתן לקבוע - ע"פ הודאתו של מנהל הנתבעת וע"פ הצהרות המדריכים והמסמכים השונים - כי הם אכן התקיימו וכי לא נגבה תשלום עבורם (נדגיש כי אין למנהל הנתבעת "טענת מיגו" לומר שהם לא התקיימו כי כאמור יש מסמכים המעידים על קיומם).

לעניין השאלה האם התשלום צריך להיקבע לפי מספר סיורים או לפי חשבון יומי - מקרה זה דומה למקרה המובא בשו"ע (חו"מ סימן פט סעיף ד):

"בעל הבית אומר: שתיים קצצתי לך, והשכיר אומר: שלשה קצצת לי, המוציא מחבירו עליו הראיה".

כלומר, הנתבעת ("בעל הבית") טוענת שהתשלום הוא לפי חשבון יומי, ואילו התובעת ("השכיר") טוענת שהתשלום הוא לפי מספר סיורים. הדין במקרה זה הוא "המוציא מחבירו עליו הראיה", כלומר שהתובעת צריכה להביא ראיה שהתשלום שמגיע לה מהנתבעת הוא לפי מספר סיורים.

מצאנו בחז"ל ובראשונים ובאחרונים שניתן לגבות ממון לא רק על פי שני עדים אלא גם על ידי הוכחות ואומדנות משמעותיות (אנן סהדי, אומדנה דמוכח וכדו'). כך מסכם הפתחי תשובה (חו"מ סימן טו ס"ק ט):

"עיינן בתשובת שבו"י ח"ג סי' קמ"ב שכתב על נידון דידיה וז"ל, אף על גב דמבואר בשו"ע סימן ט"ו והוא מרמב"ם פכ"ד [מהלכות סנהדרין ה"ב] ומשרבו בתי דינים כו' הסכימו כו', מ"מ האריך בתשובת מהר"ם אלשיך סי' מ' והוציא כן מתשובת הרא"ש [כלל ע"ח סי' ג' וכלל ק"ז סי' ו'] ומהרי"ק [שורש י"ד] ושאר פוסקים, דהיכא דאיכא אומדנות טובא ולבו של

הדיין שלם בדבר והוא מומחה בדורו ומוחזק איש ישר שאינו נושא פנים, מותר לדון ע"פ האומדן אף בזה"ז, וכ"כ בתשובת עב"ה"ג סי' צ"א... ונ"ל דגם רמ"א אף שסותם בסימן ט"ו כדעת הרמב"ם, מ"מ בס"ס צ"ט [סעיף ח'] כתב בהגה, מי שבא להפקיע תק"ח בערמה ותחבולות וכ"ש לגזול של חבירו, חייבים חכמי הדור לבטל כונתו אף על פי שאין כאן ראייה רק אומדנות מוכיחות היטב, ע"כ. ואדרבה נ"ל דעכשיו יותר יש לדון על פי האומדן והיושר, דהרי הסכמת האחרונים דהאידינא לית דינע למידן דין תורה כו', רק שצריך כל דיין להיות מתון בדין בכל מאמצי כחו ולדון דין אמת, ואם רואה שהדין מרומה יכול לדון ע"פ האומדן לראות לפשר הדבר או להפך השבועה על שכנגדו כו', רק שיהא כונתו לשם שמים, עכ"ל."

כל שכן שמסתמכים על אומדנה כשברור שהיה חיוב ממוני והאומדנה באה רק לברר את גובה החיוב (מהרי"ק לעיל).

כמו כן, במסמכי המדיניות ההלכתית של רשת בתי הדין "ארץ חמדה - גזית" (סיכום כנס הדיינים תשי"ע) נכתב שהדיינים יכולים להסתמך על אומדן דעת כחלק מתהליך ה"פשרה" שנעשה בבית הדין וכדברי השו"ע (חו"מ סי' יב סעי' ה), ואף בעלי הדין מסכימים לכך בחתימתם על הסכם הבוררות.

הראיה שיש בידי התובעת היא המסמכים של דרישות התשלום והקבלות, המעידים שבאופן זה התבצע התשלום של הנתבעת לתובעת במשך השנים, והיא מלמדת על גמירות דעתם גם ביחס לגובה התשלום של ההדרכות והסיוורים שבתביעה הנוכחית.

בנוסף, מצאנו שהסכם ממוני מוגדר בין שני צדדים בתקופה מסוימת, מגדיר את אופי ההתחייבות שלהם גם בתקופה מאוחרת יותר לאחר תקופת ההסכם, כל עוד לא נקבע הסכם אחר. כך מפורש בהגהת הרמ"א על השו"ע (חו"מ סימן שלג סעיף ח):

"שליח צבור שהשכיר עצמו עם מנהיגי העיר לשנה בתנאי כך וכך, ואחר כך השכיר עצמו לבני העיר הזאת עם מנהיגים שניים, ולא התנה, ודאי על תנאי הראשון השכיר עצמו".

כעין זה מובא גם בשו"ת מהרשד"ם חו"מ סימן שלה, ובפתחי חושן הלכות שכירות פרק ח ס"ק טז. התנהלות התשלומים בין הצדדים במשך השנים היא כחווה ממוני מפורש, ולכן יכולה להגדיר גם את אופי ההתחייבות בתקופה של התביעה הנוכחית, כי לא הוגדר הסכם אחר.

טענתו של מנהל הנתבעת כי לא בדק את דרישות התשלום ואת הקבלות שנוהלו ע"י אנשי משרדו, ושלא היה מודע לעובדה שהוא משלם לפי מספר סיורים ומחיר גבוה לסיור, אינה יכולה להתקבל.

טענה כזו נחשבת כ"דברים שבלב", ולהלכה "דברים שבלב אינם דברים" (מסכת קידושין דף מט ע"ב). מבחינת בית הדין הסכם התשלום בין הצדדים הוא כפי שמשקף בתשלומים שהתבצעו במהלך השנים.

לסיכום, בידי התובעת ראייה מספקת שהנתבעת חייבת לה כסף על שלוש דרישות התשלום הנ"ל בהתאם למחיר שנקבו לסיור ולפי חשבון של מספר הסיורים שהתקיימו ולא לפי חשבון יומי, סה"כ 12,450 ש"ח. כל שכן, שהתובעת לא צריכה להחזיר לנתבעת כסף על הדרכות שעליהן שולם בעבר.

לגבי הוצאות על פרסום – היות ואין חוזה כתוב או ראיות על התחייבות לתשלום, אז הדין הוא "המוציא מחברו עליו הראיה", ואין אחד הצדדים זכאי לגבות דמי השתתפות בתשלום מהצד השני. בנוסף, כל צד גם הרוויח מכך ששילב את הפרטים של הצד השני בפרסומו שלו.

ז. הוצאות משפט

במסמך של "ארץ חמדה – גזית" (סיכום כנס דיינים תשע"ג) בנושא הוצאות משפט נכתב:

"ניתן לחייב בהוצאות בעלי הדין, או להטיל על אחד מבעלי הדין את הוצאות בית הדין במקרים הבאים... כאשר אדם גרם להוצאות מיותרות במהלך דין תורה כגון... ביקש דיון שלא היה בו צורך... וכן על בסיס התחייבות בהסכם הבוררות, בסמכות ביה"ד לחייב בעל דין שגרם להוצאות ברשלנות ובכלל זה... בעל דין שלא שילם חוב ברור וכדומה, ואילץ את בעל דינו לתבוע אותו".

מעיון במסמכים הרבים שהוגשו לבית הדין ומשמיעת הצדדים בשני הדיונים שהתקיימו יש לקבוע כי הנתבעת התנהלה ברשלנות כשלא שילמה את חובותיה "הברורים" לתובעת ולמדרשה, למרות שנהגה לשלם להם בדרך כלל; הטריחה אותם לתבוע בבית הדין ואף לקיים דיון נוסף "שלא היה בו צורך" (והיה מלווה ב"טענות סרק"), ולהשקיע זמן רב במעבר על מסמכים רבים מהעבר והכנת חומרים לתיק התביעה.

לכן, בית הדין מחייב את הנתבעת בהוצאות התובעים עבור שני ימי הדיונים (המחושבים כשני ימי עבודה) והוצאות נסיעה בסך של 1,425 ₪. בנוסף בית הדין מחייב במלוא עלות אגרת בית הדין בסך של 500 ₪. בית הדין לא מחייב את הנתבעת על השעות הנוספות להכנת החומרים כי זו גרמא רחוקה בעלמא.

ח. החלטה

1. הנתבעת תשלם לתובעת, עמותה, את מלוא הסכום הנתבע עבור הסיורים, סה"כ 12,450 ₪.
2. הנתבעת תשלם לתובעת הוצאות משפט בסך 1,425 ₪.

עמוד 5 מתוך 6

3. הנתבעת תשלם לתובעת את מלא אגרת בית הדין בסך 500 ₪.
4. סך הכל תשלם הנתבעת לתובעת 14,375 ₪.
5. התשלום בתוך 30 יום מהמועד הנקוב על גבי פסק דין זה.

פסק הדין ניתן ביום ח' באייר תשע"ט, 13 במאי 2019
בזאת באנו על החתום

הרב יחיאל שחר

הרב בניהו ברונר, אב"ד

הרב ערן טננבאום